

Szerkesztői iroda:

Budapest, ferenciek-tere 3. sz.
I. emelet.

Előfizetési díj:

Félévre 8 frt.
Negyedévre 4 frt.

Megjelenik mindennap.

FŐVÁROSI LAPOK.

SZÉPIRODALMI ÉS TÁRSADALMI NAPI KÖZLÖNY.

Előfizetések

szintugy mint

Hirdetések

a kiadóhivatalba

(Budapest, ferenciek-tere,

Athenaeum-épület)

küldendő.

Előfizetési fölhívás

a

„FŐVÁROSI LAPOK“

ápril—juniusi évnegyedére.

Szépirodalmi és társadalmi napi lapunk pártolói fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására s a lap szíves terjesztésére. **Huszonnegyedik éve** áll már fenn s kitűnő írók közreműködése mellett naponként egy nagy íven (hetfőn külön számot adva) jelenik meg. A szerkesztő: Vadnai Károly s a dolgozó-társak mindent elkövetnek, hogy az **izlés, műveltség s hazafiság** szolgálatában folyvást oly lapot adjanak, mely a közélet, szépirodalom, művészetek és társasélet eleven és változatos tüköre s a művelt olvasó közönség szívesen látott közlönye legyen.

Az **Athenaeum-társulat**, mint kiadó, gondoskodik a lap csinos kiállításáról és pontos szétküldéséről.

Előfizetési ár: évnegyedre **4 frt.**, fél évre **8.**, egész évre **16 forint**. A postautalványok vagy pénzes levelek e cím alatt küldendőek be: »A Fővárosi Lapok kiadó hivatalának Budapest.«

Föld a felhőben.

(Elbeszélés.)

Irta Sziklay János.

(Folytatás.)

A tábornok megérkezett, körüljárta a hegy párkányát. Egy pár szót szolt; parancsát nyomban szétvitték az ordonáncok, le a másik völgyig, melynek oldalán akkor ereszkedett alá a csapat vége.

A kis ágyukat felhozták a hegy pereméig. Le-kapcsolták a talpakat, rácsavarták a csövet. A napsugarak végig szaladtak a csillámló bronzon, bekacsintottak az üregébe: még sötét volt. Egy perc még és meg fog villanni.

A zászlóaljak megkezdtek a harevonalba fejlődést. A tömeg szétvált, mint a gombolyag; hosszú kék szalag feküdt végig a szürkessárga sziklaháton. A második ezred első zászlóalja az első ezred mellé; a többi lenn maradt, tartaléknak.

A képviselők szabad vadászcsoportja.

(Jellachich ellen.)*

Épen hire jött, hogy seregeink Jellachich tábornok csapatait visszanyomták. Nagyszerű volt a löporfogyasztás, sűrűn rongálta a golyózápör a kukorica száraz levelét, hanem aránylag vér nem sok folyt. De mivel e csatában mindkét részlől az összes erők közreműködtek, az »affaire« elhatározó ütközet jelentőségére emelkedett.

Régóta nem volt ennél szerencsésebb napja a magyar nemzetnek. Mert ha, ellenkezőleg, minket szalasztanak meg, Jellachich horvát gyülevesz csapatai, öröm- és borittas állapotban, akadály nélkül rontanak be Budára, Pestre, s a történelem egészen más irányt kap. Tán Magyarország is sok időre elszunnyad, mert elvesztjük önbizalmunkat és az oly szépen indult kezdeményezés, az ujrászületés pályáján, csirájában elfojtva marad.

Akkor nincs szolnoki hőstett, nincs isaszegi dicsőség, nincs nagysarlói diadal, Budavár visszavétele és a mi azután, mint nagyszerű tragédia következett: az orosz invázió a hadsereggel, melyet Paskievics herceg vezérelte alatt azért gyűjtött a cár egybe, hogy az összes európai forradalmak ellen készen tartsa magát.

Akkor ismeretlenek maradnak és homályba vesznek el hőseink, kik mint vezérek és tábornokok örök dicsőséget szereztek nevöknek. Akkor nem követi el az osztrák kormány azt a brutális hibát, hogy ama tábornokokat, kik őt véres csatákban legyőzték,

*) A »Március 15-diké«-nek 1848-ban nagy hírű szerkesztője ezt a cikket Degré Alajos felszólítására egy március 15-diki alkalomra írta. Érdekes olvasni most, midőn a fiatalabb honatyák közül tegnap óta számosan a népfőlkölő tiszték tanfolyamát hallgatják. Vajha, mint az 1848-diki képviselők vadászcsoportjának tagjai, ők se lőnassék ki fegyverüket — ellenség hiányában. Szerk.

A napfény ezerszer villant meg a bádoggulacsokon. És mint a Memnon-szobor zeng, ez a sok fej-jé vált mozgó szobor is elkezdett tompán zengeni, azzal a sajátságos hanggal, mely ha sokáig tart, elálmositja a fáradt katonát. Az egyenlő lépés mellett egyforma ritmussal verődnek a bádoggulacsok a szurony markolatához, ez okozza azt a titokzatos zengést, melyet nem magyarázhat meg, a ki távolabbról nézi a katonák elvonulását.

Ellenség még nem mutatkozott.

A völgy tulsó része, mely hirtelen ment át a meredekbe, alig volt messzebb ezerkétszáz-ezerötszáz lépésnél. Egy kis séta a Werndl-fegyver lövedékének.

A szakadékokban a jó szem kivehette a vadászokat. Bujkálva mozogtak előre, a sziklák szürkés színével majdnem egybeolvadt csuka szürke ruhájuk. Úgy látszott, már rajvonaban nyomulnak előre. Bal-szárnyuk odább és odább húzódik, a hogy a gyalogezredek balra terjeszkednek, mint a legyező.

De ellenség nincsen.

A tüzér-kapitány messzelátójával kémleli a tulsó oldalt, odalép a tábornok is, majd visszafordul, rendeletet ad a segédtszónak; de nem történik semmi.

Itt-ott susogás hangzik föl a sorokból; de nyomban odaszól egy tiszt elfojtott hangon: csönd!

Az ellenség előtt nem szabad beszélni.

De mikor még nem látni ellenséget! Vagy el vannak rejtőzve a furfangos fickók s törbe akarják csalni a sereget, a mi szenvedélyük?

A nap már felhágott a legmagasabb oromra is. Megvilágította mind a két hegyoldalt, a völgy kijáratánál kéklő erdőt, megfűrdött a völgy kövei közt lopózkodó csermelyben.

— Kinos várakozás! — súgja Malmos a mellette fekvő raj vezetőjének, Csögleinek.

— Rosszabb a verekedésnél.

— Inkább holtan fektüdném, mint ilyen gyötrelmes várakozásban elevenen.

— Kell az ördögnek! — válaszol rá Csöglei. —

Ha kinos is, még is csak egészségesebb hely ez, mint a meszes gödör, a hová bedobnának bennünket.

— Mindegy már nekem! — sóhajtá Oszkár.

Csöglei fejét rázta.

— Talán még most is arra a lányra gondolsz? — kérde.

— Mindig; — felelt Oszkár.

— De itt!

— Még elestemben is. Akkor leginkább... De nem fog baj érni; hidd meg.

— Csak nincs talizmánod! Ilyen ábrándozótól az is kitelik.

— Talizmán ő maga. Úgy tetszik nekem, mint ha most is itt lebegne fölöttem és védelmezne, mint az őrangyal.

— Bolond vagy! Földet keresel a felhőben.

— Azt legalább senki sem veheti el tőlem.

— De hiába is kapkodszt utána.

— Auf! — harsant meg egyszerre a vezényszó.

Lenn a völgyben, mint a mennyszakadás, úgy ropogott végig egyszerre száz meg száz lövés.

A vadászok rábukkantak az elrejtőzött ellenségre.]

Az ezred-kürtösök »előre« jelet fújtak s a jel-szót átvette valamennyi kürt.

A kék szalag most már siklóvá lett, mely a köves uton keresztben tekergőzve csúszott lejjebb és lejjebb.

Igazi óriás kigyó; a csillogó főző edény, kulacs mind egy-egy pikkely rajta.

Oda át meg egy barna vipera húzódik fölebb.

A szürke lán szorítja.

Száz meg száz kis kráter nyílik meg dörrenve a hegyoldalon: a kövek, bokrok mögött rejtőzö fölkélok.

Egy bömbölő hang mennydörgése elnyomja valamennyinek a nesztét.

Mintegy nehéz ostromlőveg, akkorát szól a kis hegyi ágyú, a mint egy végtelennek tetsző erős morajja nyújtja el hangját a sziklafalak.

S a mély dőreibe rémitőn sivit bele egy látha-

átvevén a muszkák kezéből, mint közönséges gonosz-tevőket kötél általi halállal kivégeztette.

Ennyi jó és rossz mind elmarad; a magyar gyalázatot vall; nem mutathatja meg a világnak, mi lakik benne? mit akar, minő céljai vannak?

Inkább hajlandó lesz a világ elhinni a bécsi sajtó rágalimat, hogy a magyar mozgalom csak azon indokból keletkezett, hogy az elfajult, eladósodott s minden reformot és szabadságot gyűlölő nemesség tovább is megtarthassa avult kiváltságait a nép rovására.

De másként volt a sors könyvében megírva. Nagyszerű drámát játszottunk le a világ szeme előtt s mint szomorújáték hősei, megnyertük bukásunkban is a külföld rokonszenvét. Csak ez alapon élhetünk ma is, s ha van erős párt is, mely a mai helyzettel elégedetlen azt senki sem tagadja, hogy foly tovább a munka s bármely szebb jövő előtt a kapu nincs bezárva.

Azon időben, melyről kezdetben szoltunk, senki sem hitte még, hogy azzal az egyetleneggy összemérkőzéssel a horvát invázió végkép tönkre van téve. Még erősebb csatákat vártunk, s nem mulasztottuk el a készülletekről gondoskodni.

A főváros, az ifjuság és a képviselőház lelkesedéssel fogadta a győzelem híret. Egyszerre megszületett az eszme, hogy e válságos napokban semmit sem ér a szép dikció a házbán, hanem, hogy a kik eddig táblabírák voltak, legyenek katonák.

Rögtön összeállott mintegy kétszáz képviselő, mind fegyverforgatásra alkalmas ember és szabad csoportot alakított. E sorok írója sem akkor, sem később a képviselőház tagja nem volt; de miután ez urakkal mindig jó barátságban élt, megtörtént az a kivétel, hogy őt egyedül magát, mint nem képviselőt, bevették maguk közé közkatónának.

Mindössze huszonnégy óra volt adva, hogy a csapat vitézei beszerezzék a szükségeseket: fegyvert és táborba való öltözetet.

Az egyenruha nem volt a szervezés föltételei

közé felvéve. Különben is mindnyájan demokratáskodván, vászon »blouse«-t viseltünk. Főlibe katona szürke köpenyt, mert másként is tagjai voltunk a nemzetőr-ségnek.

A fehérmegyei képviselők azzal biztattak bennünket, hogy a jó puská után legfontosabb felszerelési tárgy lesz a vízmentes csizma. A csapatnak jó példával kell előlmenni; mindig a legveszélyesebb pozíciókat elfoglalva tartani, s meglehet, hogy napok és éjek hosszán a velencei tó közepén tartunk hadiszállást és onnan puskázunk a horvát atyafiak sorai közé.

Mikor egy szép őszi reggel a Dunaparton legelőször sorba álltunk, legelső észrevételünk az volt, hogy társaink a fehérmegyei kollegák bölcse figyelmeztetését a legkomolyabban értették. Egész kiállítása volt itt a legborzasztóbb fajú csizmáknak. Ahány vízmentes csizma paradézott a pesti cipészek kirakatában, mind összevásároltuk, szép feketére kifénymázoltuk, s felhúztuk lábunkra, sőt combunkra is, a lábujjaktól majdnem övezésig. Büszkén néztünk a pesti népre, mely nagyon megbámult minket. Fegyverünk golyóra való pompás kétesővű puská volt: praehistorikus csizmaikkal összetapodhattunk egy egész hadsereget.

De hogy induljunk?

Vasutnak hire sem volt a Dunántul. Másutt is csak a pest-váci és a pest-szolnoki vonal képezte egész »hálózat«-unkat.

Gyalog nem mehetünk, ily teherrel megrakodva: mert bizonyosan kimerül erőnk, mielőtt az ellenség zászlóit megpillanthatjuk. Lóra sem ülhetünk, kilencvenkilenc okból. Először mert nem volt harci paripánk, utoljára, mert nem lovas regementre, hanem gyalog vadászcsoport alakítására vállalkoztunk.

Szerencsére csapatunk vezére találékony eszű ember lévén, segített a bajon. Kiszólitotta a sorból a káplárt, s megparancsolta neki, hogy rögtön, haladéknélkül előteremtsen 70 fiakkert, vagyis három legény számára egyet. A káplár katonásan szalutált és sietve

tatlan szűnyograj: shrítt! Odakap füléhez, a ki hallja, hogy elűzze. Félelmes a csipése; vérpatak, egész élet folyik el utána.

S a puska golyók sáskaraja egyre sivit; az ágyú meg bömböl utána.

A sáska már tarlózott.

A vörös kereszt szerkötők előbukkannak a halmok megöl. Felkapják egyikét-másikat és szaladnak vele.

A vér ott marad a földön.

Ez már jól lakott vízzel, nem iszsza magába.

Minek nekem a vér? dohog magában. Tékozló bolondok! Emberek! A kik már akkor is azzal táplálkoztok, mikor még nem jöttetek a világra. És fáradtok egy hosszú életen át, a véretek kedvéért. Esztek, hogy véretek legyen, dolgoztok, hogy véretek ép maradjon, henyéltek, hogy véretek el ne apadjon, csaltok a véretek kedvéért, kéjelegtek, mert a véretek kívánja: ha minden a véretek, mért fecseglitek, olyan olcsón, egy semmiségért? Nagy ravágyásból, hiúságból, ostobaságból. Nem kell a véretek; én adtam nektek.

S egy granát szétpukkan a földön. Hegye beleszapódott a vértócsa közepébe. Onnan szórja hegyes szilánkjait, melyek fölhasogatják a sarat és összekeverik a vérrel mooskos, barna péppé.

Nyomorult föld! Mit okoskodol? Arra vagy teremtve, hogy adj és eméssz. A mit életet osztogatsz, az mind csalóka, mind délibáb. A halál, az az igaz. Te is meghalsz, de nem előbb, mint az emberek.

A másik granát kétszáz lépéssel odább vágódik le. Ott is van betemetni való vértócsa.

A piros folt huzódik fölebb és fölebb. Nagy szep-lőként lepi el a sziklafalakat.

A fölkelők huzódnak vissza.

A völgyszakadék végén, egy kimagasló dombon, lemozdonyozzák az odaért üteget. Négy ezer lépésre van; csak a messzelátó mutatja, hol lövöldöznek a bosnyákok.

Egyenesen odalátni közéjük.

A nyolc ágyu rájuk irányul, egy intésre dördül el mind.

A dörrenés még nem ért végig a völgyön s már egy halom csonka test hever szanaszét a fensíkon.

Hanem a szétrebbentett fölkelő had nem áldozza fel olyan olcsón az életét. A megszakadt lánc újra egybe fonódik.

A csatárláncok kétszáz lépésre értek egymástól. A támadókat megerősíti a tartalék.

A kürtök rohamot fujnak; a dobok pergése elnémitja a sebesültek jaját.

Egy szurony-stakéta villan meg a napfényben. A két szárnyon ropog a gyorstűz; a rohanó zöm riadója ezerszeresen verődik vissza a szirtfalakon.

— Hurrah!

De a csatakiáltás vérbeful Oszkár szájában.

Megtántorúl; orrára bukik...

A bajtársak szuronya már messze űzi az ellenséget.

De ő csak káprázatként hallja a pokoli diszharmonia keveredett zajt: hurraht, kürt-szózatot, nyöszörgést, sortűz moraját, ágyú bömbölését.

Aztán egyszerre sötét lesz előtte az ég.

Csak egy csillagot lát még káprázó szeme a napvilágban...

Azt a csillagot este még más valaki is nézi.

Távol, otthon a hazában.

Egy barna leány.

Fehér fénye szikrázva tündököl a képzeletet fárasztó messzeségben.

A kis leány nézi, nézi, mint lebeg el mellette egy könnyű felhő. A csillag keresztül ragyog a felhőn is. Majd elvonul a vékony lepel, a ragyogvány újra tiszta, zavartalan.

Hirtelen egy vérvörös sugár vágja derékon. Egy csillag bukik le rajta keresztül.

A leányka elereszti az ablak-függöny zsinagát, a vászon egyszerre elfödi az eget előle.

Aztán reszkette borúl vánkossára.

— Nem volt-e ma csata?

És ajkára nyomja zsebkendőjét, hogy meg ne hallják a szomszéd szobában zokogását. (Folyt. köv.)

A t é v e d é s.

(Angol elbeszélés.)

Irtá Miss E. T. Haworth.

(Folytatás.)

Queenie nagyon boldognak érezte magát, hogy férje is jelen volt. Neki jó ítélő tehetsége s jó izlése volt a művészetben. Észrevételei gyönyörködtetők és tanulságosok voltak. Szerencsétlenségre, nem volt elég önbizalma, hogy a saját ítéleteit ki merje mondani Queenie, nem tudva, vajjon érdeklődnek-e Gáspár ezek iránt. Megelégedett tehát azzal, hogy hallgatott és figyelt.

Épen egy képet szemléltek, mely előtt csoportosan álltak a bámulók, midőn Gáspár egy férfit vett észre, a ki merően bámult az ő nevére. Ugy rémlett neki, hogy a férfi szép vonásai nem ismeretlenek előtte. Már találkoznia kellett valahol e férfival De hol, mikor? arra nem emlékezett többé. Csaknem gyönyörködve e bámulaton, melyet Queenie nem is sejtett, Gáspár nyájasan fordult a felesége felé s halkan kérdezte:

— Ismeri ön azt a férfit, a ki önt annyira bámulja?

Szegény Queenienek ki tudja minő rossz szellem adott tanácsot e pillanatban? Egyetlen egy szó döntő befolyással volt egész életére.

— Nem, — viszonzá a fiatal asszony.

E férfi Townsend Károly volt. Queenie rögtön rá ismert! Midőn ily véletlenül találkozott vele, egyelőre meglepetésnél nem érzett egyebet. De aztán hirtelen félelem szállta meg a lelkét s ő hazudott amaz egyetlenegy lénynek, a ki vel szemben szerette volna, ha semmi titka sincs. Távozni akart s magával vonta férjét; karja annyira remegett, hogy Gáspárnak lehetetlen volt, ezt észre nem venni. Bámulva nézett Queeniere, ki oly sápadt volt, mint a márvány.

Gáspár szétnézett, hogy láthassa, hová lett az az idegen férfi? De, mily nagy volt a csudálkozása, midőn Townsendet Leightonné és Emma mellett látta, kik úgy társalogtak vele, mint régi ismerősökkel. E véletlen találkozással e nők nem voltak előre elkészülve. Leightonné mindjárt az első pillanatban barátként fogadta a kapitányt s Emma követte anyjának a példáját.

— Nézze csak ön, nézze! — kiáltott föl Moncton. — És mégis azt állítja ön, hogy nem ismeri azt a férfit

— Nem... azaz hogy... elfeledtem.

A fiatal asszony roppant zavarban volt. Szeretett volna a föld alá sülyedni! Eközben Twonsend oly élénken társalgott anyjával és nővérével, mint a legjobb barátok szoktak.

— Gáspár kiszabadította karját s távozni akart.

— Hát távozni akar ön, Gáspár? Nem akar minket visszakísérni?

— Nem; a parlamentbe kell mennem.

— Engedje, hogy önnel mehessek, — esengett Queenie. — Haza szeretnék menni.

Gáspár átment a termen, a nélkül, hogy visszafordult volna s a fiatal asszony a legnagyobb kétség-

távozott a parancsolat végrehajtására; fél óra mulva ott állott hetven koci és jeles altisztünket díszesen megéljeneztük.

Vala pedig ez a káplári méltóságot viselő fiatal legény nem csekélyebb egyéniség, mint épen Andrássy Gyula gróf, ki ha így pikauf kezdte is pályáját, mégis később szép magasra emelkedett.

Uj eszme, merész reform volt ez a hadviselés tudományában: fiakeren indítani az ellenség elé a hadcsapatokat! De a szellemes terv sikerült. Három harcedzett vitéz elég helyet talált a koci párnáin; csak a hat láb, a hat kolosszális csizmával, szűkölködött egy kevéssé.

Megindultunk, azaz elhajtattunk zászló és muzsikaszó nélkül átdörömbözve a redoute előtti hajóhídon, a járókelők tisztelettel megemelték kalapjaikat az érdem előtt.

De már utközben szomorú és leverő hirt kellett hallanunk. Épen ez éjjel Jellachich és Móga tábornok a mi fővezérünk, négy napi fegyverszünetet kötöttek.

Megütödtünk, de azért hajtsot kiáltottunk, gondolván, hogy négy nap nem sok a nemzet történelmében, s ha eltelik, még nem fosztattunk meg azon élvezettől, a helye a velencei tavat meggázolva, oldalban támadhassuk meg az ellenséget.

Szerencsésen megérkeztünk Martonvásárra és sorba álltunk. Mindjárt ott volt a főhadparancsnok, Móga tábornok, a ki szemlét tartott fölöttünk. Végig nézett sorainkon, megdicsérte nemcsak kifogástalan felszerelésünket, de még a csapat szép és katonás magatartását is.

Természetesen, hogy ez alatt mindnyájan igen marcona képet mutattunk és kivétel nélkül csak a csata órájának megérkezésére szomjúhoztunk.

Következett a bekvártélyozás. Mert katonák lévén, nyelvünk nagyon rájárt a német hadászati terminus theknikusokra.

Mondhatom: beszállásolás tekintetében nem lehetett panaszunk. Illő szerénységgel elfoglaltuk a Brunszwick gróf kastélyát. A szakács előre értesítve a szabad csapat rangjáról és előkelőségéről, igen pompás ebéddel várt bennünket. Hozzá is ültünk, még

azon időbeli jeles étvágyunkkal és »fecerunt magnum áldomás« a hozzá való igen lelkes felköszöntésekkel.

Hanem rettenetes lelki állapot volt az, négy napig így tétlenül tölteni a drága időt! Egyebet nem tehattünk a fegyvernyugvás miatt, mint sétáltunk a gróf parkjában, megnéztük a tábor fekvését, nézegettük a csekély emelkedésti dombokat s kerestük azt a legveszélyesebb pozíciót, a hova minket állítani fog-nak. Mert Móga generális csakugyan megígérte, hogy csapatunk ezen óhaját minden esetben teljesíteni fogja. Éjre fordulván az idő, a csapat számára nyughelyről gondoskodtak: vezértünk, káplárunk és frajterunk számára volt ágy vagy kanapé, nekünk, közkatónáknak, szalmát terítettek a kastély földszinti termének négy fala mögött.

Középen állott a nagy asztal, mely körül, a kik még álmosak nem voltak, theát ittak, vagy szokott flegmával kvaterkáltak és az uraság pincéjéről jó véleményt mondogatának.

Még más meglepetés is fenn volt tartva számunkra. Kiderült, hogy egynémely fegyveres bajtársunk a löporon, golyón és gyutacson kívül még más municiót is gondoskodott. Egyszerre csak valamelyik patrónásból különféle fegyveres csomagok kerültek ki. Volt erre egy kis szelid tarok, gyenge ferbli s meglehetősen borsos makaó.

Szóval tábori életünk szép változatosságok között folyt s csak azt kívántuk, bár ott künn a mezőn, nemzetőreink és honvédeink is hasonló jó dolgokról beszélhetnének. De mi történik?

Éjfélt után kettőt ütött a terem ingás órája; a falu kakasai még első sem kukorékolnak, a midőn halljuk és észreveszszük, hogy fölöttünk az első emeleten, a hol a magyar hadsereg főhadiszállása volt elhelyezve, szokatlan sürgős-forgás, szaladgálás, kiabálás, és mint magától értetik, közben-közben igen kicikornyázott káromkodások hallatszanak.

Mi lehet az? Legelső gyanúnk volt, hogy a hűtelen ellenség megszegte a fegyverszünet szentségét és nyomul előre, hogy hajnal hasadtára felferje táborunkat. Hah! tehát mégis részt vehetünk a csatában s nem kell hazatérnünk ki nem sült fegyverrel.

Amde egészen más történt. Ekkor jött hiteles tudósítás a főhadiszállásra, hogy Jellachich csakugyan visszaélt a fegyvernyugvás pontjaival. Megindult egész táborával a lehető leggyorsabb menetben: de nem felénk, hanem oldalra, nyugat irányában, egyenesen Bécsnek, hogy ott a szervezkedő s már alárcát is elvető reakciónak segítségére siessen.

Ez volt a történelmileg oly híres »Flankenbewegung«, mely a megvert és demoralizált horvát sereget megmentette; de csak úgy, hogy a jobb szárnyat, vagy inkább a tartalékhadat, Roth és Filipovics tábornokok alatt, feláldozta és hadi foglyul esni engedte. Csak most látta először a magyar ily közelből, mily ronda, piszkos, rongyos volt az a biztos győzelemre számító horvát sereg. Igaz, a jobb részt, a rendes katonát és a határőröket a fővezér magával vitte, de ezek itt mindnyájan szűrt viseltek, miket utközben Somogyban, Baranyában földnépünk hátáról rablottak el.

Mit tehetett ily körülmények között a képviselőből alakult szabad vadászcsoport mást, mint önmagával elégedetlenül visszatérni a fővárosba.

Másnap tehát föntisztelt jeles káplárunk kocsira ült, behajtott Pestre és a hetven darab békocsit összeszedte és saját személyes komandója alatt Martonvásárra újra kivezette.

Igy ért véget az annyi remény között megindított expedíció.

Nem lévén több komoly munka, s a megérkezett bérkocsisok is két órára terjedő pihenési időt nyervén, a csapat tagjai fegyveresen és nagy csizmában, redős homlokkal sétálgattak a kastély kapuja előtt.

Ott volt köztünk minden időkben tántoríthatatlan hazánkfia — Csiky Sándor képviselő is, ki akkoriban, mint igen korrekt miniszteriális érzelmű képviselő, nagyon haragudott ezen sorok igénytelen írójára. Az ok, hogy én élve a friss sajtó-szabadsággal, olykor-olykor bátorkodtam egyik vagy másik minisztert is cum grano salis megtréfálni. Ezt a merészséget Csiky Sándor nemcsak teljes mértékben kárhóztatta, hanem tökéletesen meg volt győződve, hogy a ki így ír egy miniszterről, az világos és tetten kapott hazaáruló,

beeséssel követte őt. Oh, ha e pillanatban erőt tudott volna venni magán s mindent bevall Gáspárnak! Akkor ez bizonynyal megbocsát neki, megtudva, hogy Queenie épen az ő iránta való szeretetből hallgatta el a valót, ama félelmében, hogy férje érzelmei iránta megváltozhatnak.

Gáspár folyvást tovább haladt s csakhamar eltűnt a tömegben.

Queenie a viláért sem tért volna vissza anyjához, nehogy Townsennel találkozzék. Előszólitotta az inast, parancsolta, hogy álljon elő a fogat s hazatérve, a kocsit visszaküldte Leightonné rendelkezésére.

Gáspár este nem tért haza; ő különben gyakran ebédelt a városban, mióta Leightonné nálok időzött.

A nők aznap este az opera-színházba készültek s ebéd előtt Emma fölkereste nővérét a szobájában.

— Oh, Queenie, mily ujság! — szólt. — Townsend, a szegény Townsend Károly Londonban van! Nem láttad-e őt a kiállításon? Beszélgetett is ott velünk... Mit szándékozol tenni? Végképen szakítani akarsz-e vele? ... Ez nagyon kellemetlen dolog volna s bosszantó is, amennyiben mindenütt találkozhatunk vele. S tudod-e, hogy ő Staunton urnak kebelbarátja.

— Édes Emma, az ő jelenléte nagyon gyötrelmes lenne rám nézve; nekem kerülnöm kell s kerülni is akarom őt. S Gáspár nem ismeri régi viszonyunkat! Épen ma mondtam neki, hogy nem ismerem e férfit.

E beszélgetés közben belépett Leightonné is, ezerféle jó tanácssal szolgálva leányának.

— Én istenem!, hiszen a helyzet nagyon is egyszerű. Miért kellene férjed előtt titkolódnod? Nekem különösen érdekemben áll, hogy Townsennel ne szakítsunk. Nem illik szigorúknak mutatni magunkat e szegény fiatal ember iránt, ki elég nemeslelkű volt, midőn nekünk megbocsátott.

Queenie érezte, hogy hálába került. Iparkodott férjének, annyira a mennyire csak lehetett, megmagyarázni, hogy ő nem emlékezett vissza rögtön Townsend kapitányra s a férj elfeledte vagy legalább feledni látszott ama heves fölindulását, mely rajta a képcsarnokban erőt vett.

Townsend kapitány magával vitte Mr. Staunton is, ama nagyon gazdag fiatal embert, kiről észrevették, hogy szerelmes Emmába, de a ki még nem nyilatkozott. Ez este a lady Moncton páholyában tettek látogatást.

Gáspár egy szemközt levő páholyban volt s látta a kiállításon látott férfit Queenie mellett.

Ama helyről, a hol neje ült, nem láthatta tisztán ennek arcát, még kevésbé azt, mit érzett ennek a szíve e pillanatban.

A szegény Queenie nagyon szenvedett e társaságban. Townsend megjelenése bosszantotta őt s elhatározta magában, hogy megérteti vele, mikép egyáltalában nem óhajtja az ismeretség megújítását.

Gáspár csak azt látta, hogy az az idegen, a ki nejét oly feltűnőleg bámulta a képcsarnokban, most Queenie mellett ül.

— Kik voltak önnél az operaszínházban? — kérdezte.

— Mr. Staunton, Vernon lord, Master ezredes s még mások, — volt a válasz. Townsendet nem is említette Queenie.

A kapitány balga, hiú ember lett volna, ha előnyére magyarázza ama fogadtatást, a melyben Queenie által részesült. E nő nem volt többé Leighton Queenie, hanem lady Moncton, — ezt Townsend nagyon jól látta. De szépségének teljes fejlettségében találkozáva vele, midőn mindenki hódol neki, hízogó volt a kapitányra nézve, ha körében látják. Különben még mindig szerette e fiatal asszonyt a szenvedély és bosszú különös vegyületével s szerette volna tudni, hogy a midőn őt mellőzte, volt-e befolyása anyjának Queeniere nézve.

(Folyt. köv.)

Hazai irodalom, művészet.

* **Operaház.** Bérletszünetes előadás és szép számu közönség, mindenesetre nem közönséges érdeklődés jele. Valóban a tegnapiánál jobb szereposztásban ritkán is hallottuk a »Hugonották«-at. Schröder-Hanfstängel Mari asszony (Valois Margit), kit hosszú művésznői pályájának már delelőjén túl tanultunk ismerni, igazolta a jó hírnevet, melynek Németországban örvend. Magas, junoi alak, érdekes arccal, a hangnak már nem egész frissességével ugyan, de az énekművészet és előadás jelességével pótolva a hiányt. Különösen pianoja és trillája emelendő ki és (a mihez Valois Margitoknál nem igen vagyunk szokva) játéka. A közönség a 2-ik felvonás nagy áriáját többször szakítá félbe tapsal s a felvonás után ismételtlen kihívta a művésznőt, ki babérkoszorút is kapott. Schröder-Hanfstängel asszony hosszabb vendégjátéka lehetségessé teszi majd néhány régóta pihentetett dalmű felvételét. A debut-vel egyidejűleg bucsúzás is volt. Bellincioni Gemma k. a. (Valentine), ki április hó elején még ötször fog nálunk énekelni, egyelőre befejezte szereplését. Ez volt talán legkevésbé sikertelt estéje. Hangja nem győzte a nehéz szerepet elég kitartással, a negyedik felvonásban pedig játéka a fonák kézvetéssel, kibomlott haja rázo-

gatásával és Raoullal folytatott valóságos dulakodásával, már a rutság birodalmába csapott át. A hazai erők közül az elpusztíthatatlan erejű Perotti (Raoul), Ney (Marcel), Odry (Saint Bris), Bignio (Nevers) kiváló szabatossággal működtek és Stoll Gizella k. a. (apród) is ügyes volt. Az ének és zenekar derekasan kitett magáért.

* **»Beszélyek és Apróságok«** címmel új kötetet bocsátott közre Gyarmathy Zsigáné irónők. A kötet tartalma a következő: »A vén leány emlékei,« »Az irónő leánya,« »Egy nagy ember,« »A rokonság,« »A kétely,« »Az én kis fiam,« »A kamasz,« »Kis városban,« »Az utolsó napon,« »Rózsabimbó kisasszony,« »Bánffy-hunyadi vásár,« »Uj-remete,« »Két főúri lak,« »M.-gy.-monostor.« Ezek közül több a mi lapunkban jelent meg először. Az irónőt az a remény biztatja e kiadásra, hogy a közönség és sajtó olyan rökonérzéssel fogadja ez új kötetet is, mint fogadta a »He-gyek közül« című művet. A husz ívre terjedő vaskos kötet diszes kiállításban ápril hó végén fog megjelenni. Előfizetési ára: füzve 1 frt 50 kr, csinos félvászon kötésben 2 frt, diszkötésben 2 frt 50 kr. Az aláírási ívek egyenesen az irónőhöz, Bánffy-Hunyadra küldendők.

* **Goldmark »Merlin«-je**, mint a »Színház« írja, Turolla kisasszonynak betegsége és operaházunktól való megválása következtében nem kerülhet színre március 22-én, miként tervezve volt. Minthogy azonban az új operát úgy a magánénekese és énekesnők, valamint a karok is betanulták s a jelmezek és diszletek is készen vannak: a dalmű minden valószínűség szerint még a folyó idényben előkerül, ha Viviane szerepének betöltésére alkalmas énekesnőt talál az intendantura. Ennek kapcsán megemlítjük, hogy több operaházi tag azzal az eszmével foglalkozik, hogy társulatát szervezkedve a nyáron át nagyobb vidéki, nevezetesen erdélyi városban operákat adjanak elő.

* **Művészeti kiküldetések.** A közoktatásügyi miniszter Schwertner Zsigmond rajztanárt Párisba küldte Champagneulle műtermébe, az üvegfestés tanulmányozása végett. Huszka József rajztanárt pedig, ki a magyar diszító stíl összegyűjtésével már évek óta foglalkozik, külföldre küldte, hogy az ottani diszító stíleket is tanulmányozza. Ugyancsak a miniszterium költségén ment Párisba Kövess Izsó fiatal festő is, hogy Clairen híres arcképfestő műtermében magát kiképezze.

* **Wilhelmja vidéken.** Wilhelmj Ágost hegedűművész a múlt héten Sopronban hangversenyt adott, melyen ott volt a soproni társaság színe-java. Wilhelmjvel jött Niemann zongoraművész, kinek jeles technikája különösen Bach d-moll fugájában tűnt ki. Az est hőse természetesen Wilhelmj volt, ki teljesen elragadta művészi játékaival a közönséget. »Alla Pol-lacca«-ját meg is kellett ismételnie. Április havában Kolozsvárt rendez hangversenyt s azután körutat tesz több erdélyi városban. Kolozsvárt a zene-konzervatorium rendezi az estélyt.

sőt egyszerűen csak a muszka kormány kémje és rubelekkel megvesztegetett zsoldosa lehet. Hanem mikor látott engem a duplacsöví puskával, a térden felül erő vízhatlan csizmaszárral, mégis megengesztelődött irányomban, vagy legalább érdemesnek tartott jobbulás reményében a megamnesztialásra.

Egyszer csak látom, hogy vállára csapja puskáját, katonás lépésekben megindul, egyenesen nekem tart, megáll előttem, kezét nyújt és lelkesedett hangon mondja:

— Üdvözlöm önt a tettek mezején!

Magától értetik, hogy egészen oda voltam az érzékenységtől és szememből a kibékülés örömkönyei patak módjára megeredtek.

Ez volt a képviselőkből szervezett szabad vadász-csapat rövid története. A 70 fiákker előállott s késő este szerencsésen, egy embert sem veszítve, visszaérkeztünk.

De ezen elbeszélésből távolról se következtesse az olvasó, mintha alkalom adódván, e csapat hazafias kötelességének teljes erejéből meg nem felelt volna.

Mind egytől egyig kész volt küzdeni s ha kellett, a hazáért meg is halni.

Pálffy Albert.

A filharmonikusok 2-ik hangversenye.

(Ma este.)

(V. M.) A filharmonikusok mai műsora valódi normanok útja. Beutazzák majd nem az egész zenei északot. Dietrich zenéje mellett kezdik meg a borongós utat, majd a »Parsifal« révén elutaznak a Graal melletti bűvös kertbe, ott a viráglánykakkal enyelegve, aztán tovább zarándokolnak abba a jeges országba, hol Frithjof a Hring király csodaszép hitvesét, Ingeborgot szerette meg és sok tusa, harc, diadal után vitte haza.

Kissé egyoldalú műsor, egyfajta zenedarabokkal. Így a stíl egyöntetűbb, de az élvezet nem elég változatos.

A francia zeneiskolát az idén sajnosan nélkülözzük, pedig a mai nyitány helyett a Massenét

»Phaedra«-ja hatásosabb és új lett volna. A Dietrich művét már hallottuk egyszer, pár évvel ezelőtt. Eleven hatása akkor sem volt. A tavalyi hat hangversenyben (1885—86) Berlioztól három művet kaptunk egymás után; jobb lett volna azokból egyet az idénre hagyni. Mendelssohn nyitányait évekkal ezelőtt majd minden második hangversenyben hallottuk, míg most félre voltak téve, pedig azok dallamosságukkal inkább alkalmasak hangulatok gerjesztésére, mint a Dietrich műve, vagy a Rietzé és Grädenéré, kiktől ez idén hallottunk nyitányokat.

Szóval a műsorok változatosságára több gondot lehetne fordítani.

De nem folytatjuk ez általános kifogást, midőn tisztünk a mai műsor ismertetése.

Ujdonság egy lesz: *Wagner Rikárd »Parsifal«* című zenedrámájából a »Klingsohr varázskert«-je és a »virágleányok éneke.« Wagner zenéje, mint majd mindenütt, itt is fényes illusztráció; megvilágítja hangokban azt a képet, mely a színpadon látható, midőn a zenedrámát adják elő. A vezérdallamok mondják a nagy szót a »Klingsohr varázskertjében« is. A Klingsohr és Kundry motívumai merülnek föl a zenekarból démoni harmoniakba fűződve, majd a benső ziláltság, meghasonlás hangjázúdúl fel, majd Kundry inséges jajgatását, nyöszörgő siránkozását, aztán kacagó hahotáját véljük hallani. Ez az első kép. A második pedig a »virágleányok éneke« — ének nélkül.

A »virágleányok éneke« külön, új vezérdallamokon épült. Wagner valóban bűvész módjára érint meg bűvös pálcikájával egy dallam-csirát (enyelgő motívumot, Kosen-melodie) és ebből aztán milliónyi bimbó bűvik ki s ezek ismét pompás rózsákká fakadnak, kábító illattal balzsamozva be a léget. Ez a lég a partitúra, azok a bimbócskák a hangjegyek s az illat a dallam árja. Igézően bájos zenevilág tárul föl a hallgató előtt, amint a viráglányok Parsifal körül lebegnek.

»Komm! komm! Holder Knabe!
Lass mich dir blühen!
Dir zur Wonn' und Labe
Gilt mein minniges Mähen!«

A dallam kellemét, édességét nagyban növeli az, hogy keveset modulál s oly igénytelenül hullámkodik a háromnegyedes ütemben, rithmikailag majd nem keringőre emlékeztetve. Parsifal oda fordul a leányokhoz: »Wie duftet ihr so hold, seid ihr denn Blumen?« Mire azok aztán triolákkal cifrázva enyelgő dallamban folytatják:

»Des Gartens' Zier,
Und duftende Geister,
Im Lenz pflüct uns der Meister!
Wir wachsen hier,
In Sommer und Sonne,
Für dich erblühend in Wonne.
Nun sei uns freund und hold!
Nicht karge den Blumen den Sold!
Kannst du uns nicht lieben und minnen,
Wir welken und sterben dahinnen.«

Az elébbi nyájas, lágy, ömledező dallam titokzatossá, majd rögtön hevesebb, szenvedélyesebb, trilláktól övezett érzéki kéjt sugárzó végtelen dallammá árad, szélesen hullámozva.

»An deinen Busen nimm mich!
Die Stirn lass mich dir kühlen,
Lass mich die Wange dir fühlen!
Den Mund lass' mich dir küssen!
Nein! Ich! Die schönste bin ich.«

És ebben a tónusban folytatják az ártatlan szemérmes viráglánykák szende szerelmi himnuszaikat. Csupa báj, csupa kellem.

A hangszerelése is rendkívüli finomságú és mégis sugárzó.

Hofmann Henrik »Frithjof-szimfonia«-ját másodszor fogják ma játszani a filharmonikusok. A fiatal zeneszerző eddigi művei közt kétségkívül ez a szimfoniaja a legkülönb, megérdemelve azt a hatást, melyet Németországban és másutt is keltett, Hofmann némileg, de inkább csak külsőleg, a Liszt hívének vallja magát, amennyiben Frithjof-szimfoniáját is program nyomán írta meg. De tartalmilag ahhoz az iskolához tartozik, mely Németországban a közvetítő szerepet játsza a régi klasszikusok és a legújabb ro-